യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 25

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
സംവേദനം ഭാവനം ച വാസനാ കലനേതി ച .
അനർഥായേഹ ശബ്ദാർഥേ വിഗതാർഥോ വിജൃമ്ഭതേ .. 1
വേദനം ഭാവനം വിദ്ധി സർവദോഷസമാശ്രയമ് .
തസ്മിന്നേവാപദഃ സന്തി ലതാ മധുരസേ യഥാ .. 2
സംസാരമാർഗേ ഗഹനേ വാസനാവേശവാഹിനഃ .
ഉപയാതി വിചിത്രൗഘൈർവൃത്തവൃത്താന്തസംതതിഃ .. 3
വിവേകിനോ വാസനയാ സഹ സംസാരസംഭ്രമഃ .
ക്ഷീയതേ മാധവസ്യാന്തേ ശനൈരിവ ധരാരസഃ .. 4
അസ്യാഃ സംസാരസല്ലക്ഷ്യാ വാസനോത്സേധകാരിണീ .
കദല്യാ വനജാലിന്യാ രസലേഖേവ മാധവീ .. 5
സംസാരാന്ധ്യതയോദേതി വാസനാത്മാ രസശ്ചിതൗ .
യഥാ വനതയാ തസ്ഥൗ മധുമാസരസഃ ക്ഷിതൗ .. 6
ചിന്മാത്രാദമലാച്ഛൂന്യാദൃതേ കിംചിന്ന വിദ്യതേ .
നാന്യത്കിംചിദപര്യന്തേ ഖേ ശൂന്യത്വേതരദ്യഥാ .. 7
വേദനാത്മാ ന സോഽസ്ത്യന്യ ഇതി യാ പ്രതിഭാ സ്ഥിരാ .
ഏഷാഽവിദ്യാ ഭ്രമസ്ത്വേഷ സ ച സംസാര ആതതഃ .. 8
അനാലോകനസംസിദ്ധ ആലോകേനൈവ നശ്യതി .
അസദാത്മാ സദാഭാസോ ബാലവേതാലവത്ക്ഷണാത് .. 9
സർവദൃശ്യദൃശോ ബാധേ ബോധസാരതയൈകതാമ് .
യാന്ത്യശേഷമഹീപീഠസരിത്പൂരാ ഇവാർണവേ .. 10
മൃന്മയം തു യഥാ ഭാണ്ഡം മൃച്ഛൂന്യം നോപലഭ്യതേ .
ചിന്മയാദിതയാ ചേത്യം ചിച്ഛൂന്യം നോപലഭ്യതേ .. 11
ബോധാവബുദ്ധം യദ്വസ്തു ബോധദ്യ-കർകതേ-യതേ .?
നാബോധം ബുധ്യതേ ബോധോ വൈരൂപ്യാദിനാന്യതാ .. 12?
ദ്രഷ്ടൃദർശനദൃശ്യേഷു പ്രത്യേകം ബോധമാത്രതാ .
സാരസ്തേന തദന്യത്വം നാസ്തി കിംചിത്ഖപുഷ്പവത് .. 13
സജാതീയഃ സജാതീയേനൈകതാമനുഗച്ഛതി .
അന്യോന്യാനുഭവസ്തേന ഭവത്യേകത്വനിശ്ചയഃ .. 14
യദി കാഷ്ഠോപലാദീനാം ന ഭവേദ്ബോധരൂപതാ .
തത്സദാനുപലമ്ഭഃ സ്യാദേതേഷാമസതാമിവ .. 15
യദാ ത്വേഷാ നു ദൃശ്യശ്രീർബോധമാത്രൈകരൂപിണീ .
തദാന്യേവാപ്യനന്യൈവ സതീ ബോധേന ബോധ്യതേ .. 16
സർവം ജഗദ്ഗതം ദൃശ്യം ബോധമാത്രമിദം തതമ് .
സ്പന്ദമാത്രം യഥാ വായുർജലമാത്രം യഥാർണവഃ .. 17
മിശ്രീഭൂതാ അപി ഹ്യേതേ ജതുകാഷ്ഠാദയോ യഥാ .

മിഥോഽനനുഭവേ മിശ്രാ ഐക്യം ഹ്യനുഭവേ മിഥഃ .. 18
അന്യോന്യാനുഭവോ ഹ്യൈക്യമൈക്യം ത്വന്യോന്യവേദനമ് .
യഥാമ്ഭസോഃ ക്ഷീരയോർവാ ന കാഷ്ഠജതുനോരിവ .. 19
അഹമിത്യേവ ബന്ധായ നാഹമിത്യേവ മുക്തയേ .
ഏതാവന്മാത്രകേ ബന്ധേ സ്വായത്തേ കിമശക്തതാ .. 20
ചന്ദ്രദ്വയപ്രത്യയവന്മൃഗതൃഷ്ണാമ്ബുബുദ്ധിവത് .
കിമനുത്ഥിത ഏവായമസദേവാഹമുത്ഥിതഃ .. 21
മമേദമിതി ബന്ധായ നാഹമിത്യേവ മുക്തയേ .
ഏതാവന്മാത്രകേ വസ്തുന്യാത്മായത്തേ കിമജ്ഞതാ .. 22
യഃ കുണ്ഡബദരന്യായോ യാ ഘടാകാശയോഃ സ്ഥിതിഃ .
സ സംബന്ധോഽപി നൈവാന്യമൈക്യം ഹ്യന്യോന്യവേദനമ് .. 23
അന്യോന്യാവേദനം ത്വൈക്യം ഭാഗശോ ഗതമപ്യലമ് .
അജഡം വാ ജഡം വാപി നൈകം രൂപം വിമുഞ്ചതി. .. 24
നാജഡം ജഡതാമേതി സ്വഭാവാ ഹ്യനപായിനഃ .
യച്ചാജഡം ജഡം ദൃഷ്ടം ദ്വൈതി തത്രാസ്തി നൈകതാ .. 25
വാസനാവേശവലിതാഃ കുവികാരശതാത്മഭിഃ .
വ്രജന്ത്യധോധോ ധാവന്തം ശിലാഃ ശൈലച്യുതാ ഇവ .. 26
വ്യൂഢാനാം വാസനാവാതൈർ/നൃ-തൃണാനാ-മിതസ്തതഃ .
താന്യാപതന്തി ദുഃഖാനി തത്ര വക്തും ന പാര്യതേ .. 27

ഭ്രാന്ത്വാ ഭൃശം കരതലാഹതകന്ദുകാഭം
ലോകാഃ പതന്തി നിരയേഷു രസേന രക്താഃ .
ക്ലേശേന തത്ര പരിജർജരതാം പ്രയാതാഃ
കാലാന്തരേണ പുനരന്യനിഭാ ഭവന്തി .. 28

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ മങ്ക്യുപാ ഖ്യാനേ മങ്കിബോധനം നാമ പഞ്ചവിംശഃ സർഗഃ .. 25 ..